

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. IV. Quale iudicium credibilitatis præcedere debeat actum fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

ram. Resp. dist. ant. evidens est, debere credi aliquid supernaturale, obligatione orta ex conscientia recta. neg. ant. ex conscientia, vel recta, vel erronea. conc. ant. & neg. conf. Rem explico in exemplo. Mala est argumentatio: *Evidens est, debere aliquando aliquem mentiri pro salute proximi servanda: ergo evidens est, religionem Catholicam esse falsam, quæ docet, nunquam licere mentiri*; licet enim antecedens negari non possit; cum facile possit contingere, ut debeat mentiri rusticus, si ex conscientia erronea judicet, se ad id obligatum pro salute proximi; at quia hæc obligatio tantum oritur per accidens, ex conscientia erronea, tamen verum est, quod simpliciter nunquam aliquis obligetur ad mentiendum, scilicet per se, & ex conscientia recta: sicque veritas Catholica manet intacta: imò Catholica fides, quæ docet, per se simpliciter nunquam licitum esse mentiri, docet simul, per accidens in casu conscientia erronea debere aliquando aliquem mentiri: quia tamen huic obligationi causam dat error, hinc obligatur aliquis ad aliquid materialiter malum.

485. Jam à pari dico, etiam malam esse argumentationem in objectione adductam; nam philosophismus quidem docet, quod simpliciter, & per se, nihil sit credendum supernaturale, aut supra captum: at non docet, quod nemo unquam in ullis circumstantiis, etiam per accidens concurrentibus, debeat credere, aut saltem conari ad credendum aliquid, quod est supernaturale, vel supra captum rationis: imò potest omitti, quod juxta doctrinam philosophismi debeat credi, vel poni conatus ad credendum, aliquid supernaturale, in iis circumstantiis, in quibus id apparet evidenter credibile, & credendum. At quia non est evidens, an illæ circumstantiæ tendant ad verum, vel falsum: & an illa obligatio sit ex conscientia recta, vel sit tantum ex conscientia erronea (cui scilicet obligationi causam dederit error) etiam non est evidens, an illa fides adhibeatur falso, an vero; unde, sicut juxta doctrinam Catholicam simpliciter rectè agunt, qui nunquam mentiuntur, quando non habent unquam illam conscientiam erroneam, ita juxta philosophismum simpliciter rectè credunt, quando nunquam ipsis aliquid tale apparet evidenter credibile.

486. Ex quibus ad minimum sequitur, evidens non esse, quod ii, qui nihil unquam audiverunt de motivis credibilitatis nostræ religionis, & conformiter puro philosophismo vivunt (quales nullos dari non est evidens) non habeant veram religionem: est tamen evidenter credibile, quod eam non habeant; quia religio nostra tot signis maximis insignis, debet evidenter præferri alteri, quæ his omnibus est destituta, & probabilius nullibi datur.

Replicabis. Non potest dari obligatio ex conscientia erronea ad aliquid supernatura-

le; cum hoc necessario sit verum. Resp. neg. ill. Etsi aliquid sit verum, si tamen non sit revelatum, non datur obligatio ad id credendum, nisi ex conscientia erronea. Resp. 2. & melius, iterum nego illatum. Licet ex conscientia erronea non possit dari obligatio ad credendum aliquid reverè supernaturale, posset tamen dari obligatio ad conatum credendi aliquid apparenter supernaturale, quod reverè non esset tale: & hæc sola obligatio videtur debere juxta doctrinam philosophismi admitti, in casu conscientia juxta ipsum erronea. Sic posset etiam rusticus, in religione Catholica educatus, si audisset v. g. à suo paroco, Spiritum S. assumpsisse naturam columbæ, sicut Verbum assumpsit naturam humanam, ex conscientia erronea obligari, ad conatum credendi eam S. Spiritus incarnationem, licet actum fidei reverè elicere non posset. At juxta philosophismum nunquam datur ex conscientia recta obligatio ad conatum credendi aliquid supernaturale.

ARTICULUS IV.

Quale Judicium Credibilitatis actum fidei præcedere debeat.

487. Communissimè Theologi ante omnem actum fidei requirunt præcedens aliquod dictamen intellectus, seu, ut vocant, judicium credibilitatis, quo homo, hic & nunc, agnoscat, se posse, & sæpe etiam, se debere credere ob testimonium DEI; quo supposito voluntas progrediatur ad elicendam piam affectionem, qua sibi imperet actum fidei. An verò hoc judicium debeat esse formale, seu actus verè compositivus, & affirmativus, vel negativus: an verò sufficiat judicium tantum virtuale, seu æquivalenter tale, sive apprehensio simplex, non qualiscunque, sed iativa, & quidem talis, quæ de se fundare possit judicium moraliter certum, de credibilitate religionis, si voluntas tale judicium velit imperare, non ita auctores conveniunt.

488. Equidem hæc controversia generalior est, & instituitur etiam de aliis actibus voluntatis, supponentibus prævium actum intellectus, voluntatem illustrantis: & auctores, qui ad alios actus voluntatis requirunt judicium formale, idem etiam requirunt ad piam affectionem: qui verò id necessarium negant ad alios actus voluntatis, etiam negant, necessarium esse ad piam affectionem. Suarez in 1. 2. tract. 2. de voluntario, & involuntario disp. 6. sec. 5. n. 4. ait, excepto Scoto, reliquos Theologos (quibus ipse assentitur) requirere formale judicium, idemque etiam requirere S. Thomam 1. 2. q. 10. art. 3. in corp. ubi reverè Angelicus actum illum nominat judicium rationis, & semper utitur verbo *judicare*.

At verò Raslerus in norma recti disp. 2. q. 4. art. 1. n. 68. citat præter Scotum etiam

etiam alios, negantes necessitatem judicii formaliter talis, quibus etiam ipse *n. 69.* accedit, & fusè hac de re agit. Nimis prolixum foret, omnes incidentes has quæstiones pro dignitate resolvere: videantur ipsi auctores citati, & præsertim Raslerus, qui *n. 69.* cum Suarez in eo convenit, quòd saltem ordinariè judicium credibilitatis, formaliter tale, eliciatur; quia vix unquam contingit, ut habens apprehensionem simplicem, dicto modo suavisimam, non eo ipso imperet sibi judicium verè compositivum, atque formale; cum naturà simus ità comparati, ut, quando objectum moraliter certum nobis apparet, nec periculum erroris apprehenditur, eidem semper, aut saltem plerumque assentiamur. Nos modò abstrahimus ab eo, an judicium formaliter, an virtualiter tale sit, & de ejus, qualecunque sit, necessaria certitudine quarimus.

489. Dico. 1. Non sufficit judicium credibilitatis tantum probabile. ità defuncto Theologi omnes post Innocentium XI. qui damnavit hanc propositionem 21. *Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem, stat cum notitia solum probabili revelationis, imò cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus DEUS:* ergo debet dari major notitia, sive judicium plusquam probabile de eo, quòd datur revelatio, aut locutio DEI. Confir. In sententia opposita posset homo justus credere certitudine fidei, seu elicere actum fidei de eo, quòd sit in gratia, absque speciali revelatione: hoc est contra Tridentinum *sess. 6. c. 9.* prob. ma. multis probabilius esse potest, quòd non peccaverint mortaliter, vel quòd elicerint actum charitatis, qualis ad justificationem sufficit: adeoque, quòd contineantur in universali revelatione de eo, quòd omnis expers peccati mortalis, vel eliciens talem actum charitatis, sit in gratia: ergo. Et licet, casu quo illa probabilitas non attingeret veritatem, non concurrerent principia supernaturalia ad actum falsum, tamen concurrerent ad actum fidei, casu quo probabilitas veritatem attingeret: quòd cum in plurimis fiat, plurimi talem actum fidei elicere possent: quòd non congruit cum Tridentino.

490. Dico 2. Sufficit certò judicium credibilitatis, quòd habetur à doctis, ex ritè perpensis omnibus motivis credibilitatis. ità omnes; nec enim plus aliquid exigi potest: & hoc dicitur *judicium credibilitatis absoluta;* quia motiva credibilitatis absolute omnem intellectum non pertinentem convincunt, ut judicet, quòd evidens sit, non posse prudenter censerì, quòd DEUS permittere possit, omnem illam apparentiam veritatis pro falsa religione, quæ habetur pro Catholica: imò ut judicet evidens esse, quòd neque possit prudenter dubitari, an non DEUS eam apparentiam permittere possit. Rursus motiva ista evincunt, ut nec prudenter dubitare quis possit, non tantum de hoc, an prudenter hanc religionem credere possit (hoc enim omnino est evi-

dens, & excludit etiam dubium imprudens) sed neque de eo, an detur revelatio; quia prudenter dubitari non potest, quòd DEUS verè locutus sit ea, quæ tantis signis sunt confirmata. Etsi autem hoc judicium credibilitatis absolute, debeat haberi ab Ecclesia; cum ipsa non possit, nec invincibiliter, induci in errorem, vel falsum; eoquòd debeat esse columna veritatis: tamen non est necessarium, ut tale judicium habeat quivis homo privatus, ut mox dicemus.

491. Dico 3. Non est necessarium ad actum fidei judicium credibilitatis absolute, modò explicatum. ità rursus omnes. Prob. conclusio. Rustici homines, paulò rudiores in rebus sacris, ista omnia non perpendunt, nec ità penetrant, ut ex illis habeant tantam apparentiam credibilitatis, ex merito suorum motivorum, eorumque penetratione, ut omnino semper positivè judicent, non posse se prudenter dubitare de eo, quòd non possit dari tanta apparentia credibilitatis, pro falso, quanta pro vero articulo: imò hoc in particularibus articulis non habent omnes etiam valde alias docti: quin etiam, ut rectè ait Raslerus *de ultima resolutione fidei. n. 267.* multis id ob ingenii tarditatem foret impossibile: & tamen isti homines eliciunt veros supernaturales actus fidei: ergo hoc judicium non est necessarium. Hinc rectè Suarez *de fide disp. 4. sec. 5. n. 8.* docet, evidentiam, ut vocatur, credibilitatis, non esse aequalem in omnibus, nec eodem modo postulandam à simplicibus, & à sapientibus: ac addit, simplicibus satis esse, quòd videant sapientissimos viros, & multitudinem Christianorum, hanc fidem amplecti, ut indubitata, & infallibilem: & quòd audiant, esse confirmatam multis miraculis, hocque ipsis sit moraliter, & humano modo certum: simulque intelligant, doctrinam talem consensuam esse rationi.

492. Et sanè multum est, si omnes simplices rustici hæc omnia ab Eximio allata penetrent: certè communiter fundatur eorum judicium credibilitatis in testimonio parochi, concionatoris, catechiste, parentum, aut fortè aliorum non multorum, & vicinorum (nam multi, saltem donec satis adoleverint, extra suum pagum vix prodeunt) à quibus audiunt, hos, vel illos articulos, esse à DEO revelatos, & firmissimè credendos. Si eorum instructores sunt diligentes, insuper addunt, unam Catholicam religionem esse infallibilem, & ab assistentia Spiritus S. directam: ad hoc autem probandum, proponunt subinde unum, aut alterum motivum credibilitatis, ex adductis *n. 227.* e. g. miracula: quando autem in particulari proponunt aliquod mysterium, solum ordinariè dicunt, Ecclesiam ita docere. Hæc autem omnia, cum præsertim fundentur in auctoritate unius parochi, vel paucorum hominum, sæpe non doctorum, certè non sunt argumenta tam potentia, ut doctum etiam persuadere possent, ad judicium supra-

dictum ferendum: adeoque iudicium illud evidens absolutæ credibilitatis, simplicibus necessarium non est, nisi velis dicere, plurimos nunquam ullum actum fidei elicere.

493. Dico tamen 4. Omnes fideles, etiam rudes, habent iudicium aliquod proximum, seu practicum, moraliter evidens, vel moraliter certum, quo iudicant, se, hic & nunc posse, imò & debere, religioni Catholicæ unicè, & firmissimè, tanquam à DEO revelatæ, credere. ità rursus omnes. Dixi *moraliter evidens, vel moraliter certum*; quamvis hæc duo in actibus naturalibus videantur esse eadem, ut ait Gormaz *de virt. Theol. n. 663.* & soli actus supernaturales, maximè actus fidei, possint esse certi, & non evidentes. Prob. conclusio. Si non sufficit dictamen, vel iudicium tantum probabile, debet sanè esse moraliter evidens, aut certum: sed illud non sufficit: ergo. ma. est clara; quia non datur medium. mi. est probata. n. 489.

Hoc autem dictamen quo modo rudes possint habere, sic explicatur. Audiunt ex una parte hi homines parochum, catechistam, concionatorem, vel parentes, aliòsque, inter quos versantur, constanter, ac seriò affirmare, ac sæpè inculcare, DEUM religionem nostram (vel articulum aliquem fidei in particulari) revelasse, & exigere ab hominibus fidem firmissimam, ac omnis dubii, seu formidinis deliberatæ exclusivam, ità, ut talis fides omnino sit ad salutem necessaria. Si addatur unum, aut alterum motivum credibilitatis, ex adductis à n. 227. utique melius fit, & utique fieri deberet: sed tamen ista motiva reverà existere, iterum tantum habent tales homines ex auctoritate parochi, vel parentum &c.

Ex altera autem parte, talibus hominibus rudibus ordinariè, vel saltem sæpissimè, non solet occurrere prudens ratio dubitandi (sic enim probat experientia) ne fortè instructores sui fallere velint, aut fallantur: consequenter excludunt omnem formidinem, & iudicant absque omni dubio, se rectè facere ista credendo, & debere etiam credere: sicut, si parochus, vel parentes, dicant, festum incidere in talem, vel talem diem, si non occurrat ratio ulla prudens dubitandi, planè absque dubio rustici iudicant, se debere eum diem tanquam festum celebrare, & si id non facerent, se peccaturos.

494. Potest ulterius rudis, suo simplici modo, facere discursum, æquivalentem huic discursui: *Rudes debent in dubiis sequi eos, quos prudenter iudicant esse sapientes: & prudenter istos sequuntur, quamdiu ipsis non occurrit ratio formidandi, ne illi fallant, aut fallantur: sed ego sum rudis in rebus fidei, & necessariis ad salutem: & prudenter iudico, parochum, vel etiam parentes, esse sapientes, & in his rebus rectè instructos, nec habeo ullam rationem dubitandi, quòd fors fallant, aut fallantur: ergo debeo, eos sequi, & prudenter eos sequor: sed mihi dicunt, istam religionem esse veram: ergo etiam in hoc puncto prudenter eos sequor, & credo, hanc religionem esse veram*

Quòd si in aliquo casu rudi homini, atqueam fidem prudenter amplexus esset, incideret ratio dubitandi, tunc inprimis ait Apostolus 1. Corinth. 10. v. 13. *Fidelis autem DEUS est, qui non patietur, vos tentari supra id, quod potestis*: dein Theologi communissimè dicunt: *Faciendi, quod est in se, DEUS non negat gratiam*. Itaque, si talis homo fecerit, quod est in se, DEUS ipsi non deerit, ut dubio suo liberetur. Ut autem faciat, quod est in se, debet inprimis servare legem naturalem: DEUM colere, & amare: etiam orare: doctos viros consulere &c. quæ, si fecerit. DEUS ipsi non deerit; hinc

495. Dico 5. Si rudes non habeant aliunde fundamentum, ad eliciendum iudicium credibilitatis sufficiens, tunc DEUS supplet defectum per species, seu illustrationes suas. ita Suarez *disp. 4. de fide sec. 5. n. 9. & seq. Gormaz. de virt. Theol. n. 468. & 605.* Cardenas, Rafsler, & alii ab his citati. Explicandum hæc magis, quod jam dictum n. 165. scilicet, non omnem illustrationem Divinam esse locutionem DEI. Ratio est primò; quia ad omnem actum supernaturalem prærequiritur illustratio Divina, adeoque etiam præviè ad piam affectionem: sed ista illustratio non potest esse locutio DEI: ergo non omnis illustratio est locutio DEI.

Prob. mi. Si illustratio prævia ad piam affectionem esset locutio DEI, adeoque se haberet ut quòd (nam omnis locutio prudens se ipsam exhibet tanquam objectum formale, ob quod credatur) tunc iudicium, ad quod illa illustratio concurrat, & quo e. g. catechumenus prima vice supernaturaliter iudicat, se honestè imperare actum fidei, foret actus fidei Theologicæ; quia niteretur locutione Divina: hoc autem est impossibile; quia non datur actus fidei anteprius actum fidei: ergo. Et quamvis fortè posset responderi, non debere piam affectionem præcedere iudicium formaliter tale, (quod videretur requiri ad strictè dictam locutionem, quæ debet esse propositio, seu secunda mentis operatio) sed tantum apprehensionem, ut omisimus supra n. 487. & 488. tamen etiam ipsi auctores, qui istud defendunt, dicunt, id rarissimè fieri, ex rationibus ibidem adductis: ergo saltem sæpius, vel ordinariè eliceretur actus fidei ante piam affectionem: quod ipsum non potest admitti.

Secundò. Illa sola illustratio Divina est strictè dicta locutio DEI (nam in sensu latiori potest qualibet ita vocari) quæ est manifestatio conceptus Divini, & quidem talis, ut manifestet rem in conceptu Divino, seu significet rem ut substantem conceptui Divino, prout docent Logici, agentes de signis: atqui non omnis illustratio Divina est talis; nam per multas intelligimus res, non ut substantes conceptui Divino, nec in conceptu Divino, sed prorsus præscindimus à conceptu Divino, & res cognoscimus in aliis motivis, e. g. credibilitatem religionis Catholicæ in miraculis, in Sacra Scriptura, in auctoritate SS. Patrum: ergo. vide Gormaz *de virt. Theol. n. 480.*

496. Tertiò. Illustratio Divina, quæ sit locutio DEI, debet, vel exercitè, vel reflexè, se ipsam proponere ut revelationem: seu intellectum ita illustrare, ut hic non tantum agnoscat illam rem, circa quam datur illustratio, sed etiam, ut agnoscat, eam illustrationem esse locutionem DEI: atque ita, ut ab hac, tanquam à testimonio Divinæ auctoritatis, moveatur ad assensum; quo casu dicitur esse illustratio se habens ut quod, seu ut *objectum*, & *motivum*: non verò tantum ut quo, seu ut *applicatio motivi*: at plurimæ illustrationes Divinæ non ita se habent ut quod, nec ullo modo se discernibiliter proponunt, tanquam revelationes Divinas: sed tantum proponunt alia motiva, ut diximus, & experientia saltem eatenus probat, quatenus sapientissimè tantum de aliis motivis bene agendi cogitamus: non verò de eo, quod hic, & nunc, illustratio intellectus sit locutio DEI.

Nec dicas, sufficere ad locutionem DEI, si DEUS producat aliquam illustrationem, cum intentione alicujus quomodocunque manifestandi; nam, si hoc sufficeret, tunc quotiescunque DEUS moveret alium hominem, ad aliquid nobis dicendum, vel Angelum custodem, ad nos illustrandos, & cum eo concurreret, ad producendam aliquam loquelam, vel illustrationem, diceretur DEUS strictè loqui, quod non est verum: imò, cum per omnes creaturas DEUS nobis aliquid, saltem suam potentiam, manifestet, per quamlibet cujusque rei productionem in sensu stricto loqueretur: quod adhuc minus est verum; unde ad hoc, ut DEUS loquatur, requiritur, ut producat illustrationem, cum intentione manifestandi rem, ut substantem suo conceptui, & simul producat illustrationem talem, quæ se ipsam proponat ut locutionem DEI.

497. Habet se ergo illustratio DEI sapientissimè, non ut quod, seu tanquam motivum, sed tantum ut quo, seu tanquam applicatio motivi: sicut cognitio finis non se habet ut quod, sed tantum ut quo (non enim ipsa movet: sed duntaxat intentionaliter applicat finem moventem) & sicut apprehensiones evidentes non se habent, ut quod, sed tantum ut quo, respectu judicii evidenter, quod eas sequitur; quia apprehensiones non movent, sed tantum applicant motivum. Et quando illustratio tantum se habet ut quo, tunc dicitur se habere non *objectivè*, id est, non tanquam objectum, sed *subjectivè*, hoc est, tanquam informans subjectum, seu intellectum, eumque juvans, non ut pars objecti, neque ut supplens virtutem movendi, sed ut aliquid receptum in potentia, seu ut hanc informans, & juvans: sicut etiam non *objectivè*, sed *subjectivè* se habent habitus, & inter hos etiam habitus fidei.

Uterius illustratio, tantum se habens *subjectivè*, seu ut quo, est signum tantum formale, non verò instrumentale. *Signum instrumentale* dicitur à Logicis, quod ut cognitum ducit in cognitionem alterius: &

sic e. g. hedera appensa ante fores, ducit in cognitionem vini vendibilis. *Signum formale* dicitur, quod formaliter per se ipsum ducit in cognitionem alterius, seu est ipsa forma denominans cognoscentem: quale est omnis cognitio directa objecti. Et tale signum est illustratio, se habens ut quo, ut jam dictum; quia ista, non ut reflexè, vel exercitè per modum objecti cognita, ducit in cognitionem mysterii, vel rei cujuscunque: sed tantum formaliter repræsentat objectum, & ita repræsentando formaliter ducit in cognitionem objecti: sicut scilicet quævis alia cognitio directa ducit in cognitionem sui objecti.

498. Notandum insuper, valde probabile esse, quod sapientissimè, & fors ordinariè, seu regulariter (ut ait Raislerus de resolutione præci. n. 240.) precedat ab initio, saltem in accedentibus ad fidem, judicium credibilitatis tantum naturale, quod sit quasi aliqua valde remota, & tantum negativa dispositio, eaque non necessaria (quas dispositiones magis declaravimus in tract. de gratia à n. 63. agendo de principio: *Faciendi, quod est in se &c.*) solent enim naturales cognitiones sæpe precedere supernaturales: & hinc etiam videtur aliqua precedere cognitionem supernaturalem, immediatè eliciendam ante piam affectionem: sive videtur eam precedere actus aliquis fidei humanæ, vel similis, nixus e. g. auctoritate tantum humana prædicatorum fidei, vel aliis motivis naturaliter cognitis.

Sic enim habet S. Augustinus tract. 15. in Joannem agens de Samaritanis, quibus mulier primò Christum annuntiavit: *Sic agitur hodie cum eis, qui foris sunt, & nondum sunt Christiani. Christus nunciatur per Christianos amicos, tanquam illa muliere, hoc est Ecclesia annunciantes. Ad Christum veniunt: credunt per istam famam.* At quia hic actus naturalis non sufficit, ad eliciendum actum supernaturalem piæ affectionis, hinc debet dein primùm supervenire illustratio Spiritus S. qua adjutus intellectus producat actum supernaturalem: qui, etsi aliquando non haberet objectum supernaturale motivum intrinsecè tale, haberet tamen sufficienter extrinsecè tale, hoc est, propositum per illustrationem supernam, tanquam credibile fide Divina, eo ferè modo, quo diximus n. 31. virtutes morales habere objectum supernaturale.

499. Jam *species suavisiva*, seu *illustratio suavisiva*, aliud non est, quam *illustratio supernaturalis Spiritus S. qua suavisivè proponit motivum aliquod, quod ex merito suo, & per se, non generat sufficientem evidentiam credibilitatis: vel certè eam non generat per accidens; eò quod non ritè penetratur, propter incapacitatem intellectus.* Et *suavisivè* proponere, est proponere tali modo, ut intellectus in tantum moveatur, & roboretur, ut, accedente imperio voluntatis, firmè assentiatur. ita quoad sensum Gormaz de virt. Theol. n. 469. & aliis.

In exemplo rem declaro. Parochus in-

struit puerum, docens, mysteria esse revelata à DEO: addit quidem aliqua motiva, sed quæ per se non sufficiunt ad evidentiam credibilitatis, vel quæ puer non satis penetrat, sed ad summum capit, parochum ea dixisse: vel, si puer etiam percipiat aliquo modo unum, aut alterum motivum, ob quæ credibile sit, DEUM revelasse ea mysteria, tamen non ita ea capit, ut evidentiam credibilitatis in ipso efficiant: adeoque totum motivum iudicii credibilitatis in tali puero est auctoritas parochi: vel aliud motivum, vel per se, vel per accidens, non sufficiens ad generandam evidentiam credibilitatis. Hoc casu potest Spiritus S. huius pueri intellectum illuminare, certa quadam illustratione, quæ quidem nullum aliud motivum proponat, ob quod credibile sit, DEUM locutum fuisse, quam, vel auctoritatem parochi, vel motiva ab eo allata: sed tamen proponat tali modo suasio, ut puer possit, absque ulla formidine firmissimè mysteriis fidei assentiri, propter auctoritatem DEI loquentis, applicatam per illa motiva, ex se quidem non sufficientia, sed tamen sufficientia, ratione illius peculiaris illustrationis.

Recentiores aliqui negant, tales species suasivas, modò explicatas, possibiles esse: sed tamen Gormaz de virt. Theolog. n. 268. item Granadus, Valentia, Canus, & alii (quos sequuntur Ripalda, Montoia, Rasser, & recentiores plures) defendunt, eas omnino esse possibiles. Et quia ad probandam præcedentem nostram conclusionem, quòd scilicet DEUS quandoque per tales species suppleat defectum aliorum motivorum, ad iudicium credibilitatis aliàs necessariorum, non opus est probare aliud, quam harum specierum possibilitatem (nam eo ipso, quòd possibiles sint, dabuntur in casu superiori; non enim deficit DEUS in necessariis: & tali puero, vel alteri rudi necessaria est talis illustratio) hinc cum auctoribus supra citatis

700. Dico 6. Possibiles sunt species suasivæ. Prob. conclusio primò. Non potest ostendi ulla earum repugnantia: ergo sunt possibiles. Et sanè, cur non possit DEUS ita clarè alicui proponere aliquod motivum (præsertim si excludat ab intellectu rationes in oppositum) ut, licèt illud motivum ex se non excluderet dubium, tamen intellectus ei assentiat absque dubio? certè juxta nonnullos, nec improbabiler, videtur hoc posse habitus acquisitus, ut diximus n. 37. Adde, quòd addit finis à DEO prudentissimè intendibilis, scilicet ipse actus fidei eliciendus: ergo. Confir. 1. Intellectus, tanquam causa necessaria, non tantum assentitur firmiter objecto, quando motivo, ex se tantum probabili, supervenit aliud fortius, sed etiam, quando tolluntur motiva in oppositum: sicut nempe in bilance præponderat lanx una, non tantum quando ipsi adjicitur novum pondus, sed etiam quando, relicto in hac solo pondere priori, ex altera lance tollitur pondus, quod

impediebat præponderationem. Confir. 2. Adhæsió intellectus ad objectum sine ullo dubio, non tantum provenit ex merito objecti, sed etiam quandoque provenit ex clariori cognitione (quod manifestè patet ex eo, quòd plures adhæreant rebus temporalibus præ æternis; quia illas præ his longè dignioribus clarè cognoscunt) ergo potest illustratio clarior etiam magis movere intellectum.

701. Prob. conclusio 2. Si implicarent species suasivæ, tunc ideo; quia est imperceptibile, quòd intellectus moveatur nunc ab eo objecto motivo, à quo antea non movebatur, quin ostendatur in eo nova aliqua ratio motiva: sed hoc non est imperceptibile: ergo. prob. mi. potentia prius incapax ad aliquem actum, circa aliquod objectum eliciendum, potest dupliciter juvari, scilicet, vel auxilio se tenente ex parte potentie, vel auxilio se tenente ex parte objecti: ergo, licèt nihil novi appareat ex parte objecti, modò illustratio illa sit auxilium ex parte potentie, eamque magis illustret, ac roboret, jam potest juvari intellectus.

Prob. eadem mi. 2. Licèt e.g. scriptura sit eodem modo magna, & illuminata, respectu Petri, & Pauli, si tamen Petrus habeat meliores oculos, seu potentiam visivam acutiorem, meliorem etiam scripturæ visionem eliciet: imò aliquando visionem eliciet, quando nullam potest elicere Paulus. Pariter idem objectum, obscurè cognitum, est homini neutrum, hoc est, nec movet ad affirmandum, nec ad negandum: at non ita est neutrum Angelo, qui illud clariùs cognoscit: & minimè neutrum est DEO, qui id cognoscit clarissimè. Rursus eadem pro. fus ratio motiva, quæ proposita languidè ab imperito causidico, non movet, movet vel maximè, si cum magno affectu, & arte proponatur ab aliquo Cicerone, vel Demosthene; unde ars rhetorica vel maximè excellit in motivis suasivè proponendis: ergo.

702. Dico tandem 7. Fideles, nec rudes, nec docti, regulariter habent illustrationem aliquam discernibilem, habentem se ut quod, per quam agnoscant, se habere tantam apparentiam credibilitatis pro articulis veris, quantum DEUS non possit permittere pro articulis falsis. ita communissimè omnes ante Perezium, quem pauci, Pallavicinus, Esparza, Maurus, & Illung, secuti sunt. Non negamus, quòd quilibet homo habeat re ipsa talem apparentiam credibilitatis ante actum fidei, qualis dari non potest pro articulo falso; quia utique quilibet habet illustrationem Divinam supernaturalem, qualis dari non potest pro articulo falso: sed negamus, hanc esse discernibilem, ita ut quilibet fidelis debeat, aut soleat, eam illustrationem discernere ab apprehensione naturali, qua ipsi posset falsò proponi articulus falsus, tanquam à DEO revelatus. Sententiam adversariorum, mirabilia discernicula adstruentium, & in eorum assignatione discordium, impugnat efficaciter Hauldus

noldus l. 3. tract. 1. c. 2. controu. 3. a. n. 191. quem vide, si lubet.

503. Probatur nostra assertio I. Illustrationes illæ ut quod, & discernibiles, nec ratione, nec experientiâ probantur, & sine illis potest haberi sufficiens judicium credibilitatis: ergo non dantur. ant. quoad 1. p. probabitur solutione objectionum. Quoad 2. p. prob. tum negativè; quia nulla potest experientia afferri: tum positivè; quia experientia est contraria; an antecederet ad actum fidei reflexè cognoscant in se talem illustrationem ut quod; ita, ut eam distinguant ab omnibus aliis apprehensionibus naturalibus, & per eam advertant, se de hoc articulo habere talem apparentiam credibilitatis, qualem DEUS non possit permittere pro articulo falso, id certè negarent; imò docti hoc communissimè negant, qui tamen, cum reflexiones in suos actus crebrius faciant, præ aliis deberent, eas illustrationes experiri. Quoad 3. p. prob. ant. ex eo, quòd quilibet rudis sine talibus discerniculis, possit formare illum discursum, de quo n. 494. & res per species suasivas longè melius explicetur.

504. Prob. conclusio. 2. Si necessaria forent talia discernicula, plures, præsertim rudes, non possent credere multos articulos fidei, imò vix ullum: hoc dici non potest: ergo. prob. ma. rudes ordinariè non discernunt, inter vera, & falsa, quæ parochus ipsis proponit: & si contingat (prout facillè fieri potest) ut parochus aliquam historiam ex Sacra Scriptura malè referat, adjectis circumstantiis falsis, rustici non discernunt, inter vera, & falsa, sed utraque eodem modo apparenter affirmant: certè illi non discernunt, se partem narrationis veram posse credere fide Divina, alteram verò falsam tantum fide humana, id quod tamen reverà contingit; quia non possunt elicere actum fidei Divinæ circa falsum, licèt conentur eum elicere, prout tenentur, quando invincibiliter judicant, talem, vel talem salutatem, esse credendam; eoquòd obliget etiam conscientia erronea: ergo in eo casu neque possent vera credere.

Juxta nos tamen in tali casu possunt tales rudes, vera credere, saltem si ad distinctum actum circa veritatem eliciendum, concurrat DEUS, ut probabiliter videtur, cum piè conantibus, saltem quandoque concurrere. Imò, cum non tantum in similibus, sed etiam in aliis casibus, rudes nequeant discernere, inter verum, & falsum, juxta adversarios ordinariè non possent credere. Si dicas, rudes vi illustrationis supernaturalis posse discernere unum ab altero, (ut videntur velle auctores adversarii, ab Haunoldo l. 3. tr. 1. c. 2. controu. 3. citati) debes admittere, quòd ii statim possint corrigere parochum, & dicere, ista esse vera, alia falsa: quod est prorsus contra omnem experientiam.

Confir. Ista discernicula, ut ait Gormaz de virt. Theol. n. 169. videntur dare ansam, ut unusquisque pro libitu credat,

quod vult, sub hoc prætextu, quòd istud discernat tanquam verum, non verò alterum. Illius tract. 3. disp. unica a. 1. §. 3. n. 11. favere videtur his illustrationibus modò impugnatis: non tamen ex toto; quia, licèt admittat, illustrationes se tenere ex parte motivi, tamen n. 13. vult eas tantum esse motivum ut quo (cum quo tamen non videtur satis convenire, quòd addit, nempe eas esse locutionem DEI, seu revelationem; hæc enim est motivum fidei ut quod) dein n. 28. negat, eas esse discernibiles. Rationes pro sua sententia ab ipso allatas solvemus in objectionibus, contra hæc septimam conclusionem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

505. **O**B. 1. contra 1. conclusionem. Cum actu fidei videtur stare dubium; nam multi pij, dum credunt, videntur sibi dubitare, circa articulos fidei: ergo etiam dubium potest stare cum judicio prævio: ergo hoc non debet esse plus quam probabile. Resp. neg. anti. quamvis enim juxta S. Thomam q. 14. de veritate, (quæ est de fide) a. 1. in corp. possint in credente *insurgere motus de contrario*, seu dubia; id tamen tantum potest fieri tunc, quando jam ipse actus fidei iterum transit in se ipso, & tantum manet in suo effectu; tunc enim potest dari aliquod dubium indeliberatum apud pios, deliberatum etiam apud improbos.

At verò non potest dari dubium ullum, dum actu in se ipso existit actus fidei; quia hic formaliter facit, intellectum magis appetitivè adharere objecto suo, quam demonstratio suo; unde fideles, qui in ipso fidei exercitio videntur sibi sentire motus aliquos dubitationis, non habent eos tunc, quando actu eliciunt actum fidei: sed tantum, postquam hic jam transit, licèt mora imperceptibilis sit: quòd fieri ideo potest; quia appetitatio illa non est claritas, vel evidentia, adeoque non excludit dubium etiam per suum effectum: sicut tamen illud excludit evidentia, vel scientia, per suum effectum, sive per relictas species claras.

506. Ob. 2. Damnata est ista propositio 4. ta ab Innocentio XI. *Ab infidelitate excusabitur infidelis, non credens ductus opinione minus probabili*: ergo, qui habet majorem probabilitatem de veritate religionis Catholica, debet eam amplecti: ergo sufficit judicium credibilitatis, adhuc stans intra limites probabilitatis: nec exigit moraliter certum, sed ad summum probabilius. Resp. neg. conf. Ut propositio vigesima prima citata n. 489. & ista quarta non opponantur, debet hæc sic explicari, ut explicatur à Gormaz de virt. Theol. n. 591. Qui habet tantum minorem probabilitatem de alia secta, non potest eam amplecti, aut in assumpta acquiescere: verum neque etiam statim